

Oslo

Utviklings- og kompetanseetaten/sekretariat

Årsrapport 2023

Fairtrade-hovedstaden Oslo

Foto: Fairtrade Norge

Årsrapport 2023– Fairtrade-hovedstaden Oslo

Innledning

Årsrapport 2023 beskriver arbeidet til styringsgruppen for Fairtrade-hovedstaden Oslo dette året. Utviklings- og kompetanseetaten v/Innkjøpstjenester innehar sekretariatet til gruppen.

Status styringsgruppen 2023

Styremedlemmer	Arbeidssteder
Vegard Krohn Neverlien (Styreleder)	Global CSR Manager, Varner
Shoaib M. Sultan (Nestleder)	Medlem av Oslo bystyre
Hilde Terese Hamre	Direktør, Helseetaten
Ole Wiggo Lian	Seniorrepresentant, tidl. Joh. Johansson
Rami Samandar	Rådet for flerkulturelle minoriteter
Magne Brekke	Generalsekretær, Oslo idrettskrets
Christina Victoria Eckhoff Skeie	Spesialrådgiver, Byrådsavdeling for finans
Julie Haugli Aarnæs	Senior fagsjef bærekraftig handel, Unil
Tori Norheim Sandlie	Nestleder, Seksjon for innkjøp, UiO
Assosierte styremedlemmer	Arbeidssteder
Tone Faugli	Leder, Fairtrade Norge
Guro Hildre (Sekretariat)	Rådgiver samfunnsansvar, Utviklings- og kompetanseetaten

Styrets arbeid

- Styret har gjennomført fire styremøter i 2023
- Sekretariatet har hatt jevnlig dialog med styreleder ilt året, for å sikre at aktiviteter gjennomføres etter styrets ønsker.

[Rundskriv 12/2016](#) beskriver at styringsgruppen til Fairtrade Oslo skal gjennomføre aktiviteter rettet mot kommunen, næringsliv og byens innbyggere.

Bærekraftige anskaffelser og samarbeid for å nå målene

2023 har vært et år med fokus på samarbeid for å øke oppmerksomheten og kunnskapen om Fairtrade og etisk handel i globale leverandørkjeder. Styringsgruppen for Fairtrade-hovedstaden Oslo ble styrket med flere nye styremedlemmer og er nå et bredt sammensatt og tverrfaglig styre representert ved kommunen, det offentlige, næringslivet og frivillige organisasjoner. Nettverksmøter og kunnskapsdeling med andre Fairtrade-kommuner ble videreført og storbyene

Oslo og Bergen laget en felles Fairtrade-kampanje høsten 2023. I tillegg utarbeidet styret en ny kommunikasjonsstrategi for Fairtrade-arbeidet for perioden 2024-2027.

Det antas at over 160 millioner av verdens barn jobber som barnearbeidere og over 70 % av disse jobber i jordbruket. Tvangsarbeid, urimelig lange arbeidsdager og lave lønninger er utbredt og utstrakt bruk av sprøytemidler i det konvensjonelle jordbruket medfører betydelige helserisikoer for bønder og arbeidere.

Merkeordningen Fairtrade er viktige verktøy i kampen mot disse utfordringene. Fairtrade sikrer bedre råvarebetaling og bidrar gjennom sine standarder til etisk og mer rettferdig handel. Dette er et viktig bidrag til sosial utjevning globalt og velstandsutvikling i fattige land, som igjen er avgjørende dimensjoner for å nå internasjonale klimamål og stanse global oppvarming.

Oslo kommunes Fairtrade-arbeid 2023

Oslo kommunes anskaffelser

Hvert år kjøper Oslo kommune store volum av produkter hvor det er høy risiko for brudd på arbeidstaker- og menneskerettighetene i globale leverandørkjeder. Eksempler på dette er dagligvarer som bananer, kaffe, te, kakao og rørsukker. Oslo kommune har som mål å øke andelen Fairtrade-produkter og varer produsert ved etisk og rettferdig handel i sine innkjøp, innenfor rammen av lov og forskrift om offentlige anskaffelser.

Oslo kommune over tid har prioritert kaffe og bananer i sine innkjøp. Merkeordningen Fairtrade og andre sertifiseringer for etisk og rettferdig handel er benyttet som risikoreduserende tiltak. Begge produktene har store innkjøpsvolum og er høyrisikoprodukter, i henhold til DFØs høyrisikoliste.

Oslo kommune benytter kategori- og sortimentstyring som virkemiddel for å øke andelen rettferdigsertifiserte produkter. I 2022/23 ble det inngått og tatt i bruk flere nye samkjøpsavtaler på matområdet. Ved oppstart av disse avtalene ble praksis med sortimentstyring av Fairtrade-merkede kaffeprodukter og bananer videreført. Dette innebærer at virksomhetene i kommunen kun kan kjøpe Fairtrade-merkede bananer og at utvalget er begrenset til kun Fairtrade på noen av kaffeproduktene i innkjøpsportalene.

Sosiale forhold ved produksjon av bananer og kaffe

Bananer er en internasjonal handelsvare og bananprodusentene opplever et sterkt prispress nedover i leverandørkjeden. Dette medfører at bananprodusentene tvinges til å akseptere priser som ikke dekker produksjonskostnadene og fattigdom og sult er utbredt hos plantasjearbeidere og

deres familier. Rundt om i verden foregår det jevnlig brudd på menneskerettighetene og det opplyses om bruk av barnarbeid. Migrantarbeidere utsettes ofte for dårlige arbeidsvilkår og kvinnelige arbeidere opplever ofte å bli utsatt for seksuell trakassering, samt diskriminering i forbindelse med graviditet. Utstrakt bruk av sprøytemidler som utgjør en betydelig helserisiko for bønder og arbeidere, utarming av jorda og svekket biologisk mangfold er også utfordringer knyttet til det konvensjonelle i jordbruket.

Også kaffesektoren står også overfor dramatiske utfordringer. Småskalabønder produserer 60 prosent av verdens kaffe. Nesten halvparten av disse lever i fattigdom – og nesten en fjerdedel lever i ekstrem fattigdom. Barnarbeid har stor utbredelse og tvangsarbeid er et betydelig problem. Høy inflasjon, skyhøye produksjonskostnader og tap av avlinger på grunn av effekten av klimaendringene gjør at mange må forlate gårdene sine for å søke andre muligheter for å livnære familiene sine.

Økt utvalg av rettferdigsertifiserte produkter

Et annet grep er å utvide utvalget og ta inn nye Fairtrade-produkter på nye og eksisterende samkjøpsavtaler. Fairphone er et tilbud til virksomhetene på samkjøpsavtalen for mobiltelefoner. Fairphone produserer smarttelefoner på en måte som fører til bedre sosiale vilkår for produsentene enn det som er vanlig i bransjen. En av komponentene som benyttes i smarttelefonen er gull, som også er klassifisert som konfliktmineral. Gullet er Fairtrade-sertifisert og standarden har som mål å forbedre gruvearbeidernes lønn- og arbeidsvilkår samt å styrke deres organisasjoner. Videre er formålet å tilby en mobiltelefon med lang levetid, som er brukervennlig og enkel å reparere og på denne måten redusere miljøavtrykket fra telefonen.

I 2023 ble det arbeidet med ny samkjøpsavtale for vaskeritjenester av arbeidstøy og institusjonstøy i helsesektoren. Avtalen ble signert i februar 2024. Ved produksjon av bomull er det høy risiko for brudd på menneskerettighetene. Det ble derfor stilt krav til leverandøren om å levere 2000

T-skjorter produsert av Fairtrade-merket bomull i løpet av avtaleperioden.

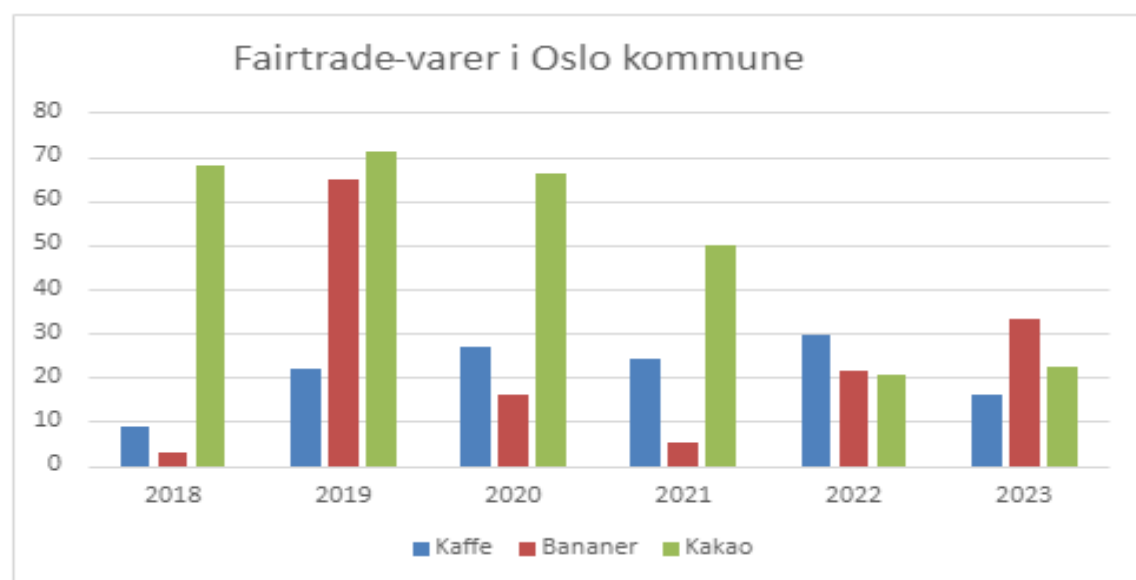
Sertifisert Fairtrade-bomull er produsert på en måte som ivaretar miljøet, blant annet ved redusert vannforbruk og bruk av kjemiske sprøytemidler. 60-70 % av Fairtrade-bomullen er i tillegg økologisk produsert.

Andel Fairtrade-produkter 2023 i Oslo kommune

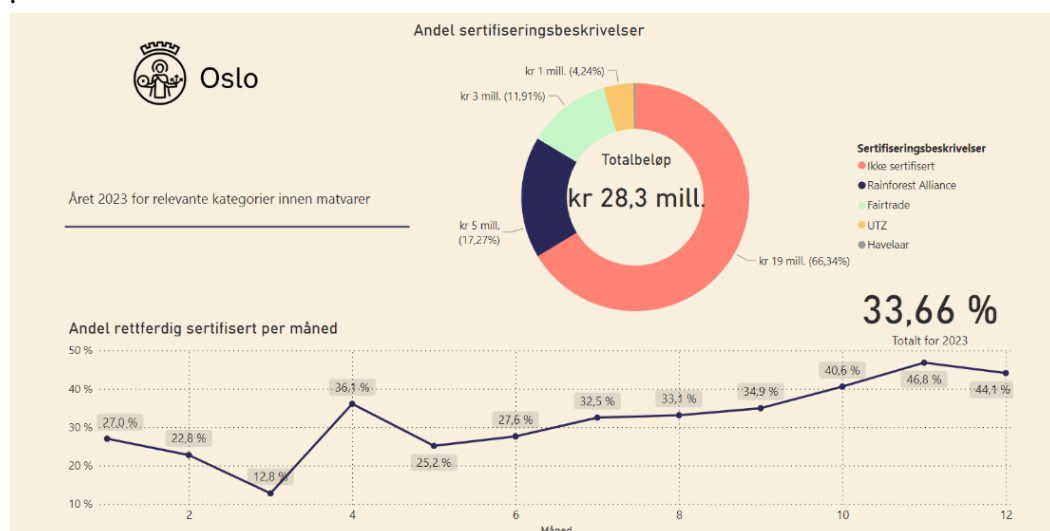
Vi ser en økning i innkjøpsandelen av noen av Fairtrade-produktene mot slutten av året, noe som skyldes økende grad av sortimentstyring til Fairtrade-merkede bananer og til dels kaffe i løpet av 2023. Størst effekt har dette hatt på andelen Fairtrade-bananer som har gått opp fra 1,2 % i januar til 87,5 % i desember (totalt 33,1 % Fairtrade-andel i 2023). Andelen Fairtrade-kaffe har gått ned siden 2022, fra 29,8 % til 16,1 % mens kakao har hatt en svakt økende trend, fra 20,4 % til 22,2 %.

2023	bananer	kaffe	kakao	te	rørsukker
Prosent Fairtrade	33,1 %	16,1 %	22,2 %	0,1 %	0 %

Fairtrade innkjøpsandel i 2023 på aktuelle høyrisikoprodukter i Oslo kommune.

Fairtrade innkjøpsandel fra 2018-2023 i Oslo kommune.

Totalt 33,66 % andel produkter med sertifiseringsordninger som Fairtrade, Rainforest Alliance, UTZ etc

Aktiviteter i 2023

1. Inntrykk fra Oslo Vegetarfestival 2023

27-28 mai deltok Fairtrade-hovedstaden Oslo med stand på Oslo Vegetarfestival. Standen ble eksponert for ca. 6000 festivaldeltagere og det ble arrangert bananløp for barna.

Ansatte på stand stilte i banandrakt for anledningen.

På bildene: Kari Deraas og Ole Viggo Lian, Fairtrade Norge, og Guro Hildre, Utviklings- og kompetanseetaten)

Fairtrade-hovedstaden Oslo inviterte gjester til en kaffeprat om Fairtrade ved standen.

(På bildet: Vegard Neverlien, Global CSR Manager, Varner og styreleder i Fairtrade-hovedstaden Oslo, Ola Elvestuen, stortingsrepresentant (V) og Tone Faugli, daglig leder i Fairtrade Norge)

Women's School of Leadership (WSOL)

Ved standen kunne man forsyne seg av kaffe og bananer. Som betaling for kaffen vippset deltagerne et frivillig beløp til Women's School of Leadership (WSOL), et Fairtrade prosjekt som støttes av Norad, Spar, NorgesGruppen og Mester Grønn.

WSOL- programmet skal bidra til å:

- Likestille og styrke kvinners sosiale og økonomiske posisjon på farmene og i lokalsamfunnet.
- Øke bevisstheten rundt kjønnsrelaterte utfordringer.
- Støtte kvinners deltagelse i arbeidslivet, ledelse og beslutningsprosesser.

2. Fairtrade-uka (uke 42)

En av Oslo kommunes strategier er å øke kunnskapen om Fairtrade og jobbe for at tilgangen til og bruken av Fairtrade-merkede produkter øker. De siste årene har styringsgruppa for Fairtrade-hovedstaden Oslo tatt initiativ til en Fairtradekampanje i uke 42, hvor næringslivet har vært oppfordret til å delta.

Målet med Fairtrade-uka er økt oppmerksomhet på hva man kan oppnå sammen for å bedre handelsbetingelsene for råvareprodusentene i fattige land. I 2023 ble også andre Fairtrade-kommuner inviterte til å delta. Bergen kommune, Oslo kommune og Fairtrade Norge inngikk et samarbeid og utviklet en felles Fairtrade-kampanje med slagordet "Et lite kjøp med stor betydning". Kampanjen rettet seg mot unge voksne i alderen 25-35 år, som trolig er den målgruppen som handler mest bærekraftig.

Innbyggermedvirkning og det å skape stolthet over Fairtrade-arbeidet i storbyene var et viktig formål. Oslo kommune publiserte en film og en egen kampanje på Facebook, LinkedIn, Instagram og Workplace og oppfordret ansatte i kommunen og innbyggerne til å handle Fairtrade når de kan. Det ble også delt ut Fairtrade-bananer i morgenrushet på Jernbanetorget og på Nationaltheatret stasjon for å skape en direkte innbyggerdialog.

Kommunikasjon i bybildet i uke 42

Fairtrade-hovedstaden Oslo utarbeidet en plakat som ble plassert i adshel på Aker Brygge og det ble laget tekst til takbuer på T-banen med QR-kode til mer informasjon om Fairtrade.

Tekst på T-banens takbuer:

«Til deg som sitter der og blomstrer kan vi fortelle at Fairtrade merkede blomster bidrar til å redusere bruken av sprøytemidler.»

«Mens du sitter og tenker på barna passer det fint å fortelle at Fairtrade kjøp bidrar til å sikre barns rettigheter.»

Det er estimert at plakaten på Aker Brygge ble eksponert for ca. 40 000 forbipasserende og tekst på T-banens takbuer er eksponert for ca. 400-600 000 reisende i uke 42.

Samarbeid med næringslivet i uke 42

Også i 2023 bidro leverandører, kjeder og butikker ved å fortelle om sin satsing på Fairtrade og bærekraftig handel i sosiale medier og ved å gjøre Fairtrade-merkede produkter synlige og tilgjengelige for forbrukerne denne uka.

Ben&Jerry's benytter Fairtrade-sertifiserte råvarer i sine produkter og ble Fairtrade Partner of the year 2023. Årets Fairtrade-kampanje ble markert ved at 50 influensere fikk tilsendt en produktpakke for å skape omtale om produktene og Fairtrade i sosiale medier.

Uke 42 2023

BEN & JERRY'S

FAIRTRADE

Uke 42/43 sendes det ut en Fairtrade-iskrempakke til over 50 influencer- profiler, med bredt nedslagspunkt, der vi forteller om Ben & Jerry's og vårt Fairtrade-samarbeid.

Uke 42 2023 er årets Fairtrade-uke
Fairtrade er en global organisasjon som jobber for å sikre rettferdighet for bønder og arbeidere.

Hos Ben & Jerry's tar vi rettferdighet på alvor. Rettferdighet er en del av alt vi gjør, enten det gjelder hvordan vi behandler våre ansatte eller gir tilbake til samfunnet. Det er derfor vi vil sørge for at våre jordbrukere også får en rettferdig handel. Vi støtter Fairtrade ved å betale et premium bidrag for sukker, kakao, kaffe, bananer og vanilje som brukes i vår iscrem – denne ekstra betalingen går til direkte til jordbrukerne og utvikling av deres lokalsamfunn.

Visste du at..?
Nå i oktober vant Ben & Jerry's prisen for "Fairtrade Partner of the Year" – for sitt enestående, langsiktige bidrag og arbeid med Fairtrade.

Eksempler fra influensere: Sigrid Bonde Tusvik, Karoline Krøvel Midtbø og Tina Stuestøl.

Eksempler på tekst fra sosiale medier

Oda: «Se etter Fairtrade-merket når du handler hos oss! Et lite kjøp kan ha stor betydning for andre.»

Mester Grønn: «Hver gang du velger Fairtrade bidrar du til anstendige arbeidsforhold og et bedre liv for bønder og arbeidere som dyrker frem de vakre blomstene vi kan glede oss over.»

Princess Interiør: «Bomullen i våre Fairtrade-merkede produkter er dyrket av bønder og arbeidere som har mer rettferdige handelsbetingelser.»

Meny hadde kampanjer på bananer og Vinmonopolet gjennomførte en intern markedsføring av Fairtrade-merket vin denne uken.

Fairtrade-kommune nettverket

Fairtrade Norge tilbyr kommunene en møteplass for kunnskapsbygging, erfaringsutveksling og informasjon om relevante temaer innenfor etisk og rettferdig handel. Hvert møte har oppdatert informasjon om utfordringer ved produksjonen av utvalgte råvarer, som for eksempel bananer, bomull eller kaffe. Oslo kommune har vært aktiv deltager i nettverket i 2023 og bidratt med innlegg i møtene.

Øvrig møtedeltagelse og presentasjoner om rettferdig handel i Oslo kommunes virksomheter

3 februar, Informasjon om Fairtrade og Oslo kommunes Fairtrade-arbeid for Team Bærekraftig mat og nyansatte i Innkjøpstjenester, v/Guro Hildre UKE og Andrés Lopèz, Fairtrade Norge.

17 mars, Deltagelse på digitalt nettverksmøte, Fairtrade Sverige

21 mars, Deltagelse på Webinar: utmaningar och risker i bomullsindustrin, Fairtrade Sverige

26 april, Stand om rettferdig handel, KS Anskaffelsesforum, v/Guro Hildre

10 mai, Stand om rettferdig handel, lansering av Oslomodellen, v/Guro Hildre

27 april, Deltagelse på årskonferanse, Etisk Handel Norge

28 september, Deltagelse på nettverksmøte for Fairtrade-kommuner med innlegg om Fairtrade-kampanjen i uke 42, v/Guro Hildre

Oslo, 12.03.2024

v/Guro Hildre

Sekretariatet for Fairtrade-hovedstaden

Kilder:

DFØ, Høyriskolisten: <https://anskaffelser.no/berekraftige-anskaffingar/menneskerettigheter/hoyriskolisten>

Fairtrade Norge: <https://www.fairtrade.no/>